

La corrupció de la por

La velocitat dels canvis en temps de crisi provoca la necessitat permanent d'estar informat sobre el que passa, així com la necessitat de tenir elements d'anàlisi immediata per entendre el perquè del que passa. No es tracta d'analitzar-ne les causes amb profunditat, sinó de desxifrar el missatge llançat. Tot plegat en un context en què la immediatesa i l'acceleració dels esdeveniments actuen com una olla de pressió que genera incertesa i, sobretot, por entre la ciutadania. Com un cercle viciós, algunes de les respostes ciutadanes davant la incertesa i la por passen per seguir al minut l'actualitat pensant que la informació permet controlar millor la situació. Al contrari, hi ha persones que viuen sense voler o poder saber què passa.

Entre la informació i la desinformació hi falta reflexió. Una reflexió que practiquen i reclamen algunes veus com la d'Emilio Lledó des de la filosofia. El filòsof ens recorda que Grècia no només és actual per les eleccions que han donat la victòria al partit conservador de Nova Democràcia, sinó per la necessitat de recuperar clàssics grecs com Plató i Aristòtil en temps de crisi. Una de les justificacions, apunta, literalment, que "la corrupció mental és pitjor que la corrupció econòmica". Segons Emilio Lledó, el pitjor que li pot passar a una societat és que es confongui la llibertat d'expressió amb la llibertat de pensament: "La llibertat d'expressió no és dir tot el que se t'acut, sinó que el que se t'acut tingui sentit". És a dir, la falta de respecte, la intolerància, l'agressivitat verbal o la discriminació social són injustificables sota el paraigua de la llibertat d'expressió.

En el context actual, sembla pertinent plantejar que una de les causes de la corrupció del pensament que descriu Emilio Lledó és la por. La por al rescat econòmic, la por al *corralito* financer, la por a perdre la feina, la por que abaixin la pensió, la por als que són diferents a nosaltres, la por a no poder portar els fills a l'escola escollida... I una llarga llista de pors que paralitzen la llibertat de pensament de la ciutadania fins al punt que provoquen comportaments i actituds corruptes segons els valors i les idees defensats. La por a perdre la feina explicaria el consentiment de

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

cions gregues són un exemple d'aquesta por a la llibertat. La societat grega ha elegit ser governada pels mateixos dirigents que van pactar amb la *troica* el memoràndum que ha asfixiat econòmicament i socialment el país. Grècia ha decidit seguir el corrent dominant de l'actual sistema capitalista governat per l'especulació que regna en els mercats.

I com es genera la por a la llibertat? Sense respondre directament a aquesta pregunta, la idea de "societat del risc" del sociòleg Ulrich Beck dóna algunes pistes de com combatre-la: "Debate, prevenir i aprendre a manejar satisfactòriament el risc, amb la finalitat de fer front a la induïda histèria política i a la percepció de la por, difosa, sovint, a través de pràctiques comunes utilitzades pels mitjans de comunicació de masses". Beck defensa que la societat actual dramatitza i institucionalitza el risc de manera que el debat polític es fixa en com superar-lo i no en com canviar les causes que l'han originat demanant responsabilitats. El llenguatge i la retòrica de la crisi estan replets d'exemples de la construcció social d'una societat en permanent estat de risc. Un dels exemples més destacats és la tan anomenada *prima de risc*. Si fa dos anys bona part de la població no sabia què era, avui la majoria queda aterrida per la por quan

els mitjans de comunicació informen que ha pujat. La por que pugui la prima de risc és l'estat d'ànim ideal per seguir impulsant i legitimant les polítiques d'austeritat econòmica i les polítiques de retallades socials. La por que pugui la prima de risc impedeix que la ciutadania es preguntï per què puja i qui la fa pujar. Les responsabilitats de la situació actual no són iguals per a tothom, malgrat l'obstinació d'una minoria per convèncer del contrari la majoria a través del fantasma de la por.

Ni la informació ni la desinformació semblen les millors estratègies per superar la por que aliena i atemoreix la ciutadania. Si un fill li diu a la seva mare que té por dels monstres, ella intentarà explicar-li que el que li passa és irracional sense negar l'existència d'un sentiment real. Si la societat es convenç de la irracionalitat que suposa tenir por de la prima de risc, tindrà menys por a la llibertat i serà menys corrupta de pensament.

condicions laborals extremadament precàries, la por als que vénen de fora podria accentuar el racisme i el classisme.

Si la por és una de les causes de la corrupció de pensament, cal preguntar-se què genera la por. La sociologia ofereix algunes respostes. Erich Fromm parla de la "por a la llibertat" com el que justifica el conformisme social. La por a ser lliure, a prendre decisions o a assumir responsabilitats sovint se supera seguint el corrent dominant. S'evita el conflicte ideològic i es busca el refugi de la majoria com a falsa normalitat. Les darreres elec-

La por a ser lliure porta a evitar el conflicte ideològic. La por que pugui la prima de risc impedeix que la ciutadania es preguntï per què puja i qui la fa pujar